

Bir Sorunun Cevabı

Soru: Bilindiği üzere Adalet ve Eşitlik Hareketi, Fransa adına çalışmaktadır. O halde nasıl olur da Sudan Hükümeti ile Katar'da bir araya gelerek İyi Niyet Anlaşması yaptığını ilan edebilir? Ayrıca ilgili devletlerin bu anlaşmaya ilişkin tutumları ve tepkileri nedir? Bu, Amerika ile Avrupa'nın, el-Beşîr'in suçlanması hususunda orta bir çözüme ulaşmak üzere oldukları anlamına mı gelmektedir?

Cevap:

1. Sudan Hükümeti ile Adalet ve Eşitlik Hareketi arasında sekiz gün boyunca görüşmeler yapıldığı, 17.02.2009'da, Doha'da taraflar arasında İyi Niyet ve Karşılıklı Güven Oluşturma Anlaşması denilen bir anlaşmaya varıldığı doğrudur.

Anlaşmada, barış görüşmeleri yürütülmesi ve Darfûr krizinin çözülmesi için anlaşmanın en fazla üç ay içerisinde uygulanması amacıyla tarafların bir araya gelmesi zarureti belirtilmiştir. Anlaşma maddelerinden biri de tarafların iki hafta içerisinde tekrar müzakereye dönmesidir.

2. Devletlerarası tepkiye gelince; Amerika'nın Birleşmiş Milletlerdeki Büyükelçisi şöyle demiştir: *"Anlaşmanın, barış yönünde atılmış mütevazî bir adım olması muhtemeldir."* Bu da anlaşmayı teyit eden bir dildir. Bu büyükelçiye, el-Beşîr'in akıbeti ile bu anlaşmanın ilişkisi hakkında sorulduğunda gazetecilere şöyle demiştir: *"Hiçbir ilişki göremiyorum."* [eş-Şark-ul Avsat / 18.02.2009] Yani bu anlaşmanın, el-Beşîr'i kurtarma anlaşması olduğunu inkâr etmeye çalışmıştır. Çünkü herkes bunu anlamıştır. Zîra Devletlerarası Ceza Mahkemesi'nin el-Beşîr hakkındaki kararını bu hafta içerisinde açıklaması muhtemeldir.

Dolayısıyla Devletlerarası Ceza Mahkemesi'nin aylardır el-Beşîr'i tehdit etmesi, Amerikalılarla birlikte kendilerini hoşnut eden bir orta çözüme ulaşmak için Avrupalıların bir baskı girişimidir. Dolayısıyla da Doha görüşmeleri bu çerçevede gelmiştir. Görüldüğü üzere o, Sudan'da Amerikalıların yanı sıra Avrupalıları da hoşnut edecek orta bir çözümün veya bir anlaşmanın şekillenmesini oluşturma yönünde atılmış ilk adımdır.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban-Ki Moon, bunu olumlu karşıladığı gibi şu andaki BM Güvenlik Konseyi'nin Başkanı da -ki o, Japon Büyükelçisi Yukio Takasu'dur- bunu olumlu karşılayarak şöyle demiştir: *"Bu, Darfûr'daki çatışmayı sona erdirmek için doğru yönde atılmış bir adımdır."* [el-Cezîra / 18.02.2009] Bu iki olumlu karşılama da Amerika'nın hanesine puan olarak geçmektedir.

Bu davada etkin olan Fransa tarafından bu anlaşmaya yönelik herhangi bir tepki gelmemiştir. Sanki o, önümüzdeki birkaç gün içerisindeki Devletlerarası Ceza Mahkemesi'nin kararının çıkmasını veya yayınlanmasını beklemektedir. Ancak Birleşmiş Milletlerdeki Sudan Büyükelçisi AbdulMahmûd AbdulHalîm şöyle diyerek onu eleştirmiştir: *"O, yani Fransa, ateşli ve barış sürecini baltalayan açıklamalarda bulunduğu halde hala isyancıların liderlerinden biri olan 'AbdulVahîd'i' beş yıldızlı bir otelde tutmaktadır."* Ve şöyle eklemiştir: *"Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, kendisinin de katıldığı bir toplantıda barış sürecine dahil olmadığı takdirde AbdulVâhid'in gönderileceğini el-Beşîre ilettili."* [eş-Şark-ul Avsat / 18.02.2009] Bu da Fransa'nın, el-Beşîr ile kendisinin desteklediği hareketlerin katılacağı bir orta çözüme ulaşmak istediği anlamına gelmektedir.

Adalet ve Eşitlik Hareketi ise, Fransa adına çalışmaktadır ve onun tarafından desteklenmektedir. Dolayısıyla onun, görüşmelerin yürütülmesini kabul etmesi, Fransa'nın muvafakati olmaksızın yapılması mümkün değildir.

Tarafların "arasını bulan" ve onlara ev sahipliği yapanlar ise Katar'daki İngiliz ajanlarıdır. Bu da İngiltere'nin bu davada bazı kazanımlar elde etmeye istekli olduğunu göstermektedir.

3. Devletlerarası Ceza Mahkemesi'nin kararı, olumsuz şekilde, yani yargılanması için el-Beşîr'in tutuklanması istemi yönünde çıkarsa, Ceza Mahkemesi'nin kararının uygulanmasını, yenilenebilir olmak üzere bir seneye kadar ertelenmesini belirten 16. maddenin işletilmesi yönünde Güvenlik Konseyi'nde çalışma başlatılması beklenmektedir. Özellikle de Rusya ve Çin gibi devletler, alenî

bir şekilde bunu desteleyecek olmalarının yanı sıra Amerika da ajanları yoluyla doğrudan veya dolaylı şekilde bir takım girişmelerde bulunacaktır.

Nitekim başta Mısır olmak üzere Amerika'nın ajanları bu yönde harekete geçmişlerdir. Zira Ebû el-Geyt, el-Beşîr ile görüşmesinde şöyle demiştir: *"Güvenlik Konseyi'nin arabulucu üyeleri olarak Sudan'a ve Devlet Başkanı el-Beşîr'e yönelik her türlü işlemin durdurulması amacıyla Ceza Mahkemesi temel kanunun 16. maddesinin uygulanması için hareket ediyor ve çalışıyoruz."* Ayrıca, *"Gerek Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in Fransa ve İtalya'ya, gerekse kendisinin Washington'a yapmış olduğu ziyaret çerçevesinde Amerika Dışişleri Bakanı ile görüşmesinin Darfûr krizine yönelik bir çözümün ortaya çıkarılması lehine olduğuna"* dikkat çekmiştir. [el-Cezîra / 15.02.2009] Sarkozy de kendisi açısından Mübarekli Mısır'ın değerini bilmektedir ve bu da Gazze konusunda ortaya çıkmıştır. Zira Yahudiler, Mısır girişimine değer verdikleri halde Sarkozy'nin girişimine bir değer vermemişlerdir. Nitekim Sarkozy, bu girişimi kendisi ile birlikte Hüsnü Mübarek başlatmış gibi gösterip Mısır-Fransız girişimi olarak isimlendirmesine rağmen başkaları, özellikle de Yahudiler bu isimlendirmeyi reddederek bunu Mısır girişimi olarak isimlendirmişlerdir. O nedenle Devletlerarası Ceza Mahkemesi yoluyla bu kararın çıkarılmasından son anda vazgeçmesi için Hüsnü Mübarek, Sarkozy'ye iltifatta bulunmuştur.

H. 24 Safer-ul Hayr 1430

M. 18 Şubat 2009